

5. Výdaje domácností na zdravotní péči

5.1 Výdaje domácností podle druhu péče (ICHA-HC)

Výdaje domácností jsou zatím pouze doplňkovým zdrojem financování zdravotní péče. Do budoucna lze však očekávat nárůst jejich významu. Otázka výše a forem této spoluúčasti zůstává stále jedním z nejožehavějších témat. Nelze zpochybnit, že vhodně nastavený systém spoluúčasti má kromě toho, že přináší další potřebné finanční zdroje, i svou regulační funkci. Ve zdravotnickém systému, kde přístup k péči je v podstatě neomezený, může tlumit nadbytečnou poptávku po zdravotní péči.

Údaje o výdajích domácností jsou získávány z výběrového šetření ČSÚ o výdajích domácností. Výběrový vzorek čítá tři tisíce domácností. Vzhledem k doporučením Eurostatu týkajících se podhodnocených údajů bylo přistoupeno k navýšení výdajů dle metodiky Národních účtů.

Následující tabulka zachycuje vývoj výdajů domácností na zdravotnictví v letech 2000 až 2005.

Tabulka 5.1: Výdaje domácností podle druhu péče

Druh péče (ICHA-HC)	mil. Kč						Index 2005/2000	Průměrné roční tempo růstu
	2000	2001	2002	2003	2004	2005		
1 Léčebná péče	3 061	3 314	3 410	3 736	4 624	4 840	158,1	9,60%
1.1 Lůžková péče	232	219	264	329	273	268	115,6	2,94%
1.3 Ambulantní péče	2 829	3 096	3 146	3 407	4 351	4 572	161,6	10,07%
1.3 Ambulantní péče (kromě 1.3.2)	994	1 008	929	1 014	1 051	1 500	150,9	8,58%
1.3.2 Stomatologická péče	1 835	2 088	2 217	2 393	3 300	3 072	167,4	10,85%
2 Rehabilitační péče	427	411	459	567	490	817	191,2	13,84%
2.1 Lůžková péče	349	330	399	495	412	634	181,5	12,66%
2.3 Ambulantní péče	78	80	60	72	77	183	234,9	18,63%
5 Léky a PZT	10 385	12 369	12 757	14 794	15 820	17 454	168,1	10,94%
5.1 Léky	7 881	9 282	9 879	11 312	11 892	13 114	166,4	10,72%
5.1.1 Předepsané léky	2 144	2 881	2 972	3 289	3 678	4 770	222,5	17,34%
5.1.2 Volně prodejné léky	5 439	6 076	6 596	7 649	7 798	7 942	146,0	7,87%
5.1.3 Ostatní léky	298	325	311	374	416	401	134,7	6,13%
5.2 PZT	2 504	3 087	2 878	3 482	3 929	4 340	173,3	11,63%
5.2.1 Brýle	2 006	2 473	2 306	2 790	3 148	3 343	166,6	10,75%
5.2.2 OP pomůcky	163	200	187	226	255	265	162,9	10,26%
5.2.9 Ostatní PZT	335	413	385	466	526	732	218,5	16,93%
Celkem	13 873	16 094	16 626	19 097	20 934	23 110	166,6	10,75%

Z tabulky 5.1 plyne, že se výdaje domácností na zdravotnictví zvyšovaly průměrným ročním tempem růstu 11 %. Zatímco v roce 2000 byly zaznamenány celkové výdaje v hodnotě 13 873 mil. Kč, v roce 2005 již výdaje činily 23 110 mil. Kč, tedy výdaje od roku 2000 vzrostly o 67 %.

Domácnosti každoročně vydávaly největší část prostředků na **léky a PZT** (téměř 76 % výdajů na zdravotnictví - viz tabulka 5.2). V uvedených letech došlo k nadprůměrnému nárůstu výdajů na tyto položky o 68 % při průměrném ročním tempu růstu 11 %. **Léky** tvořily největší výdajovou položku z *léků a PZT* (76 % výdajů na *léky a PZT* v roce 2005). Zajímavé je, že ve sledovaném období došlo k většímu nárůstu **léků na předpis** o 123 %, zatímco u volně prodejných léků byl zaznamenán nárůst o „pouhých“ 46 %. Výdaje na PZT rostly průměrným ročním tempem 11,6 %. Největší část výdajů domácností na PZT připadá na dioptrické brýle.

Tabulka 5.2 rekapituluje strukturu výdajů domácností na zdravotnictví jako procento z jejich celkových výdajů na zdravotní péči.

Tabulka 5.2: Výdaje domácností podle druhu péče (v %)

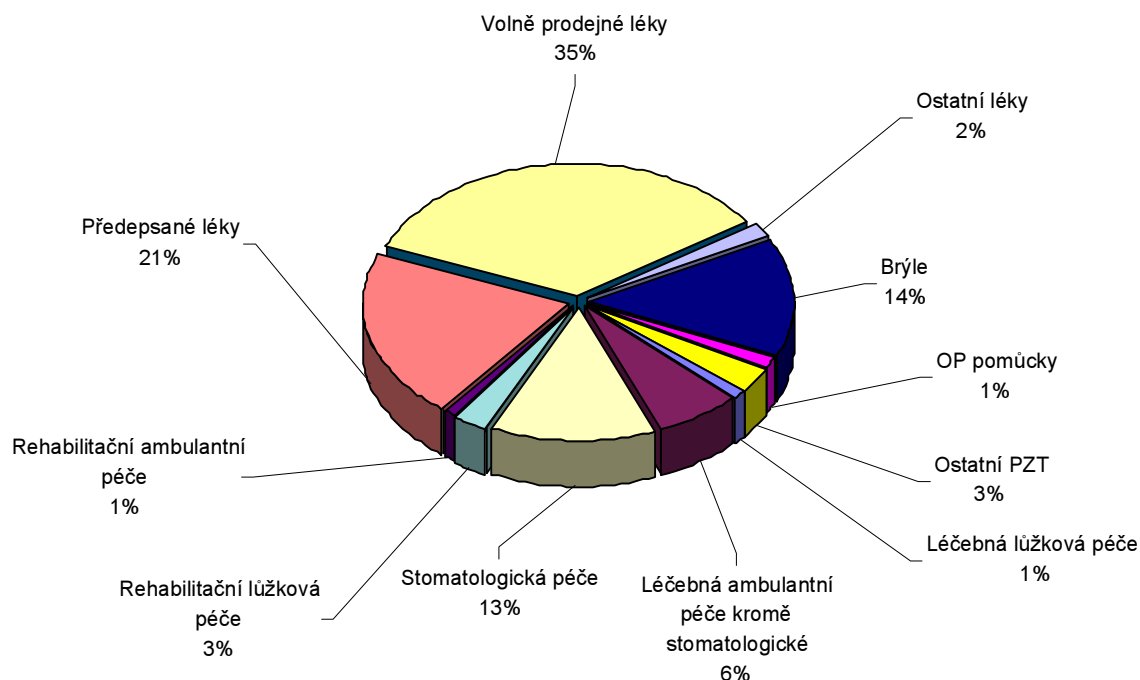
Druh péče (ICHA-HC)	v %					
	2000	2001	2002	2003	2004	2005
1 Léčebná péče	22,1	20,6	20,5	19,6	22,1	20,9
1.1 Lůžková péče	1,7	1,4	1,6	1,7	1,3	1,2
1.3 Ambulantní péče	20,4	19,2	18,9	17,8	20,8	19,8
1.3 Ambulantní péče (kromě 1.3.2)	7,2	6,3	5,6	5,3	5,0	6,5
1.3.2 Stomatologická péče	13,2	13,0	13,3	12,5	15,8	13,3
2 Rehabilitační péče	3,1	2,6	2,8	3,0	2,3	3,5
2.1 Lůžková péče	2,5	2,1	2,4	2,6	2,0	2,7
2.3 Ambulantní péče	0,6	0,5	0,4	0,4	0,4	0,8
5 Léky a PZT	74,9	76,9	76,7	77,5	75,6	75,5
5.1 Léky	56,8	57,7	59,4	59,2	56,8	56,7
5.1.1 Předepsané léky	15,5	17,9	17,9	17,2	17,6	20,6
5.1.2 Volně prodejné léky	39,2	37,8	39,7	40,1	37,2	34,4
5.1.3 Ostatní léky	2,1	2,0	1,9	2,0	2,0	1,7
5.2 PZT	18,0	19,2	17,3	18,2	18,8	18,8
5.2.1 Brýle	14,5	15,4	13,9	14,6	15,0	14,5
5.2.2 OP pomůcky	1,2	1,2	1,1	1,2	1,2	1,1
5.2.9 Ostatní PZT	2,4	2,6	2,3	2,4	2,5	3,2
Celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Významnou položkou ve výdajích domácností byly výdaje na **léčebnou péči** (20 – 22 % ve sledovaných letech), a to zejména na **ambulantní péči**. Největší podíl na výdajích domácností za ambulantní péči tvořila **stomatologická péče**, která v roce 2004 zaznamenala výrazný nárůst proti předchozímu roku o 38 %, zatímco v následujícím roce 2005 mírně klesla. Hlavním důvodem je skutečnost, že stomatologická péče je jednou z mála oblastí, kde si domácnosti musí přispívat na nadstandardní péči. Celkový nárůst výdajů na stomatologickou péči za uvedené roky představoval 67 %.

Výdaje na **rehabilitační péči** mají vcelku zanedbatelný význam. V čase rehabilitační péče rostla průměrným ročním tempem 13,8 %. Proti roku 2000 však výdaje stouply o 91 %. U **rehabilitační ambulantní péče** došlo v roce 2005 proti roku 2000 k výraznému nárůstu dokonce o 135 % za sledované období.

Za zmínku též stojí fakt, že výdaje na **léky** jsou natolik rychle rostoucí složkou výdajů domácností, že snižují relativní zastoupení ostatních položek, přestože i u většiny z nich dochází k absolutnímu růstu. Ten však není natolik vysoký, aby udržel jejich relativní podíl.

Graf 5.1: Výdaje domácností podle druhu péče v roce 2005 (v %)

5.2 Výdaje domácností podle typu domácnosti

Pohled na výdaje domácností podle jednotlivých typů nabízí zajímavá srovnání. Výběrové šetření umožňuje rozlišovat výsledky za zaměstnance, OSVČ a důchodce. Pro srovnatelnost jsou nyní uváděné údaje v korunách na osobu a rok (nikoliv v absolutních částkách za celou populaci, jak tomu bylo v předchozí kapitole).

Tabulka 5.3: Výdaje na zdravotní péči na osobu a rok (v Kč) podle typu domácnosti

Druh péče (ICHA-HC)	2000			2003			2004			2005			Index 2005/2000		
	Důch	OSVČ	Zam	Důch	OSVČ	Zam	Důch	OSVČ	Zam	Důch	OSVČ	Zam	Důch	OSVČ	Zam
1.1,2.1 Lůžková péče	110	36	35	222	18	37	216	44	25	145	59	41	131,7	164,5	114,7
1.3 Ambulantní péče	279	245	236	287	263	252	307	359	298	316	294	330	113,2	119,8	139,8
1.3 Ambul.péče kromě 1.3.2	73	110	95	65	111	84	85	113	90	76	88	133	104,8	80,18	140,2
1.3.2 Stomatologická péče	206	135	140	222	152	169	222	246	208	240	205	196	116,2	151,6	139,8
5 Léky a PZT	1474	880	804	1979	1089	1144	2177	1167	1154	2282	1232	1249	154,8	139,9	155,4
5.1 Léky	1194	652	612	1704	862	869	1880	881	877	1926	922	942	161,4	141,3	153,9
5.1.1 Předepsané léky	487	155	155	777	217	249	844	235	283	962	307	338	197,7	198,7	218,5
5.1.2 Volně prodejné léky	674	475	431	886	612	587	988	607	561	922	588	568	136,9	123,8	131,6
5.1.3 Ostatní léky	33	23	26	41	34	33	47	39	33	42	27	37	127,2	116,8	139,9
5.2 PZT	281	228	192	275	226	276	298	286	277	356	310	307	126,7	135,9	160
Celkem	1864	1162	1075	2489	1369	1434	2700	1570	1477	2743	1585	1619	147,2	136,4	150,6

Nejvyšší výdaje na zdravotní péči v přepočtu na osobu připadají na kategorii domácností důchodců, a to téměř v dvojnásobné výši než ostatní porovnávané kategorie (tj. zaměstnanci a OSVČ).

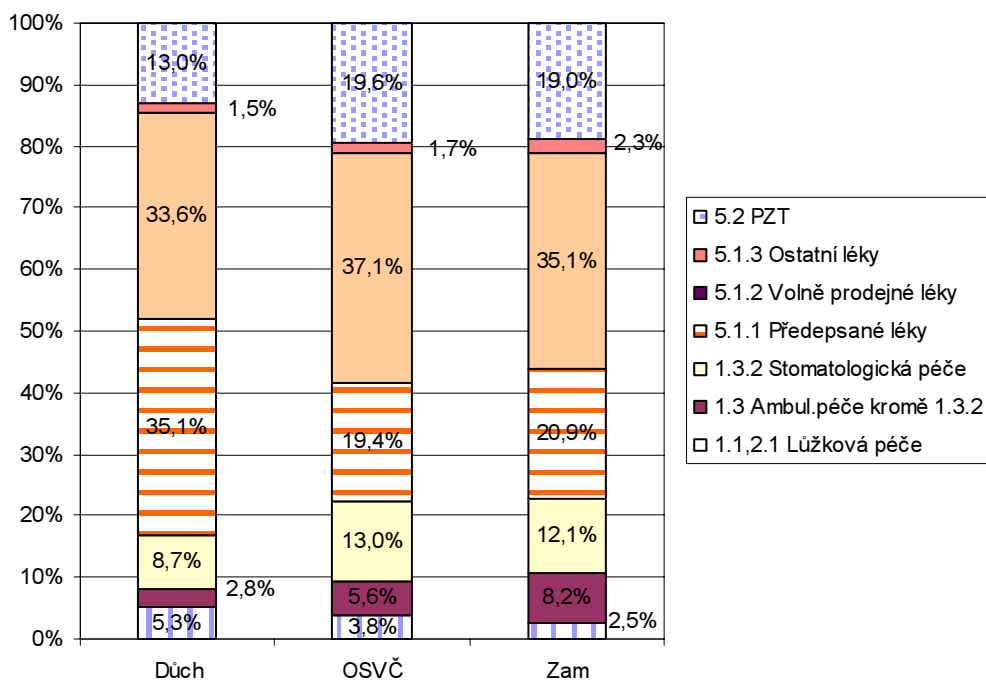
V domácnostech **zaměstnanců** byl největší nárůst výdajů, a to o 51 % od roku 2000, zatímco výdaje **osob samostatně výdělečně činných** respektive **důchodců** vzrostly pouze o 36 % resp. o 47 %.

Největší nárůst od roku 2000 ve výdajích důchodců byl zaznamenán u **předepsaných léků** (o 98 %), následovaly výdaje za **volně prodejné léky** (o 37 %) a náklady na **lůžkovou péči** (o 32 %).

Osobám samostatně výdělečně činným nejvíce vzrostly výdaje za **předepsané léky** (o 99 %), a totéž u **zaměstnanců** (dokonce o 119 %).

Odlišná je pochopitelně nejen absolutní výše výdajů na hlavu, ale i jejich struktura. Pro lepší názornost uvádíme graf, který odráží situaci z roku 2005.

Graf 5.2: Rozdíly mezi domácnostmi ve struktuře výdajů na zdravotní péči za rok 2005 (v %)

V domácnostech důchodců je značně vyšší podíl výdajů na **léky**, který činil v roce 2005 téměř 69 % oproti 56 % v domácnostech zaměstnanců a 57 % OSVČ. Výrazný rozdíl je též u poměru **léků na předpis** a **volně prodejných léků**. V domácnostech důchodců se poměr výdajů za léky na předpis ku celkovým výdajům blížil poměru výdajů za volně prodejné léky ku celkovým výdajům, kdežto u ostatních dvou kategorií dosahovaly volně prodejné léky přibližně dvojnásobku léků na předpis.

Odlišný je v roce 2005 též podíl výdajů u **prostředků zdravotnické techniky (PZT)** a u **ambulantní péče**. Zatímco v domácnostech důchodců tvoří výdaje na PZT přibližně 13 %, u zaměstnanců a OSVČ je to 19 % resp. 20 %. Je však nutno poznamenat, že se jedná pouze o relativní čísla. V absolutních číslech vydávají domácnosti důchodců (v přepočtu na hlavu) více na všechny složky zdravotní péče s výjimkou ambulantní péče.